

PÆDAGOGISK LÆREPLAN 2016-2020

”Den voksnes rolle er at tilpasse graden af involvering, aktivitet og anerkendelse til barnets bestræbelser.”

Bording Børnehave

- finder vejen!

Indhold

Beskrivelsen af børnehaven

- **Beliggenhed og fysiske rammer** s. 3
- **Hvem er vi?** s. 4
- **Læring og didaktiske overvejelser** s. 6
- **Metoden bag udarbejdelsen af læreplanen** s. 8

Læreplanstemaerne:

- **Barnets alsidige personlige udvikling** s. 10
- **Sociale kompetencer** s. 12
- **Sprog** s. 14
- **Krop og bevægelse** s. 16
- **Natur og naturfænomener** s. 18
- **Kulturelle udtryksformer og værdier** s. 21

Øvrige temaer:

- **Børn med særlige behov** s. 23
- **Overgange** s. 25

Bording Børnehave	
Beliggenhed	<p>Bording Børnehave er beliggende på 3 forskellige matrikler i Bording by. Næmlig: Borgergade 25, Sportsvej 41 og Højgade 4.</p> <p>På Borgergade har vi ca. 55 børn fordelt på 3 forskellige stuer. Sportsvej har også ca. 55 børn fordelt på 2 primære grupper og på Højgade er der ca. 30 børn.</p> <p>Alt i alt er vi ca. 130 børn og 28 medarbejdere (inkl. forskellige praktikker, løntilskudsordning mm).</p>
Fysiske rammer	<p>Børnehavens fysiske rammer er på mange måder ikke tidssvarende. Afdelingerne på både Sportsvej og Højgade har en bygningsmæssig kvalitet, der ligger langt under, hvad man med rette kan forvente i 2016. Samtidig har fordelingen over 3 matrikler nogle, både pædagogiske og økonomiske, ulemper.</p> <p>Denne problematik er heldigvis anerkendt politisk og vi har som compensation et ekstra driftstilskud til en busordning, som gør, at vi kan komme ud af husene i større omfang. Samtidig er der også en erkendelse af, at Bording står højt på listen til nyt institutionsbyggeri.</p> <p>Disse forhold forhindrer os ikke i at drive en børnehave med en god kvalitet. Medarbejdernes kompetencer og engagement har langt større betydning end de fysiske rammer.</p> <p>Ændringer på vej.</p> <p>Der er ændring af de fysiske forhold på vej. Byrådet har til budget 2016, bevilget penge til at bygge en helt ny daginstitution i Bording. En institution hvor vi kan samle alle tre enheder og hvor vi også får vuggestue.</p> <p>Institutionen skal bygges på Bodholtvej længst mod syd/vest. Det projekt, der nu er godkendt, er lavet af "Årstiderne Arkitekter" og ser sådan ud:</p> <p>Vi glæder os rigtig meget til at tage det nye hus i brug og forventer det er klar til indflytning senest marts 2018</p>

Hvem er vi

I Bording Børnehave har vi formuleret de værdier, vi ønsker skal være kendetegnende for vores virke.

Dialog:

At vi har et åbent og ærligt samarbejde

- At der er gode relationer i samarbejdet børn, forældre, kolleger, andre samarbejdspartnere
- At forældrene trives i samarbejdet og er trygge
- At vi er imødekommende og lyttende

Tillid:

At alle oplever trivsel og tryghed i et positivt og favnende miljø

- Et fællesskab hvor alle føler sig værdifulde
- Tætte relationer hvor man bliver hørt og set
- Tydelige, nærværende og anerkendende voksne

Ansvarlighed:

At vi arbejder med høj faglighed og alsidig læring

- Vi handler og tilrettelægger ud fra det enkelte barns behov
- Vi skaber inkluderende fællesskaber
- Vi arbejder med både "faglig læring" og "livslæring"

I den praktiske pædagogiske dagligdag arbejder vi i en blanding af faste ugentlige aktiviteter og mere temabaserede strukturer. Vi arbejder på at opbygge en dagligdag, der er genkendelig og indeholder faste rutiner. Vi arbejder også med "oplevelsespædagogik" og har i den sammenhæng stor gavn af busserne.

Vi har været med i forsøgsprojektet: "LP i daginstitutioner" og arbejder fortsat med metoden. Og har i den forbindelse løbende vejledning fra PPR-småbørn.

Læs mere om LP-modellen her:

LP-modellen – et værktøj til udvikling og kulturændringer

LP-modellen er en pædagogisk analysemodel. Modellen har til formål at give lærere og pædagoger redskaber til at opnå en utvetydig forståelse af de faktorer, som udløser, påvirker og opretholder adfærds-, trivsels- og læringsproblemer. LP-modellen er overvejende implementeret på skoleområdet, men er af flere kommuner også blevet implementeret på daginstitutionsoverområdet.

Udvikling, Læring og trivsel

Grundtanken i LP-modellen er, at modellen involverer alle pædagogiske medarbejdere og har fokus på alle børns udbytte og trivsel.

LP-modellen indeholder ikke metoder, der beskriver, hvordan lærere og pædagoger skal tackle de enkelte udfordringer i hverdagen. I stedet lægger modellen vægt på, at medarbejdere skal have fokus på det der foregår i samspillet mellem barn og omgivelserne og samtidig se kritisk på egen rolle.

Modellen er inddelt i to overordnede faser: En analysefase og en strategi- og handlefase. De to faser er sammensat af i alt otte delfaser, som ses i billedet herover (Egelund, 2011).

	<p>Inkluderende praksis Det særlige ved LP-modellen er, at den retter søgelyset på de faktorer, det er muligt at gøre noget ved. Med fokus på disse faktorer bliver det muligt at skabe et bedre fagligt og socialt udbytte for alle. Det gælder også de børn, der har særlige udfordringer i forbindelse med trivsel og læring. LP-modellen lægger op til, systematisk at afdække situationer, som skaber og fastholder problemer og ændrer disse. Med en bedre trivsel og udvikling til følge.</p> <p>Ansættelse af resursepædagog. Fra 1. august 2015 fik alle institutioner ansat en resursepædagog som en del af den faste medarbejderstab. Vi har, med udgangspunkt i nogle af grundtankerne omkring LP-arbejdet, beskrevet arbejdsområderne sådan:</p>
<p>Resursepædagog i Bording Børnehave Som resursepædagog i Bording børnehave, er der primært tale om 2 forskellige indsatser. Nemlig indsatser i enten: Individ perspektivet, eller i Kontekst perspektiv</p> <p>I individ perspektivet vil opgaverne f.eks. kunne være at gennemføre/vejlede i forløb, der sigter på at styrke barnet omkring individuelle vanskeligheder og egenskaber f.eks.</p> <ul style="list-style-type: none"> - neurologiske/biologiske faktorer. - forhold i hjemmet <p>I kontekstperspektivet vil indsatserne fokusere på f.eks.</p> <ul style="list-style-type: none"> - relationer mellem barnet og de voksne og børnene imellem - struktur og hverdag - fællesskaberne - normer og værdier - samarbejde <p>Udvikling og læring finder sted i relationer med andre børn og voksne. Derfor har det afgørende betydning for den enkelte, hvilke fællesskaber der er tilgængelige og hvilke deltagelsesmuligheder der er. Det betyder for os, at resursepædagogens omdrejningspunkt i høj grad vil være på personalets tilgang og den dagligdag/struktur der er i institutionen.</p>	
<p>Mål for arbejdet som ressourcepædagog</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Være medskaber af sammenhæng og helhed i inklusionsarbejdet. • Være understøttende i forhold til en tidlig indsats. • Være medskaber af et konstruktivt fag- og tværfagligt samarbejde. • Skabe tilpas forstyrrelse i forhold til læring og udvikling.
<p>Hvis vi sætter lidt flere ord på, så kunne det være: Være medskaber af sammenhæng og helhed i inklusionsarbejdet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Understøtte medarbejdernes relationskompetence - Understøtte vores anerkendende og inkluderende praksis - Understøtte arbejdet med at fremme lærings- og deltagelsesmuligheder for alle 	
	<p>Som det fremgår, er opgaverne i resursepædagogens arbejde, i god overensstemmelse med både vores værdier/læringssyn og tankerne bag LP-modellen.</p>

Læring og didaktiske overvejelser

<p>Læring</p>	<p>Læring er en proces, hvor barnet som aktiv part skaber sin egen læring alene eller sammen med andre i et spontant eller planlagt læringsrum. Denne proces skal ses i sammenhæng med barnets behov og de sociale sammenhænge barnet befinder sig i. Læring bliver på den måde både noget der sker for det enkelte barn, men også for børnegruppen som helhed.</p> <p>Leg og læring handler om kommunikation, interaktion, fleksibilitet og kreativitet.</p> <p>Børn lærer gennem sansning, følelser og aktiv handlen og ved at iagttage og imiterer andre børn og voksne.</p> <p>At leg, handling, en aktivitet, genstande, legetøj udforskes og undersøges af børnene, giver det enkelt barn mulighed for hele tiden at spejle sig og afprøve hypoteser og få mod- og medspil. Barnet lærer gennem denne proces at forstå sig selv og sin omverden.</p> <p>Barnets sprog, tænkning, forståelse, færdigheder, følelser og kropslige handlinger udvikles gradvist i dette samspil med andre børn og voksne.</p> <p>På den måde, bliver relationer mellem barn/barn og barn/voksen et bærende element for al læring og udvikling.</p>
<p>Læringsmiljø - og herunder pædagogisk tilrettelæggelse</p>	<p>Læringsmiljøet tilrettelægges ud fra det enkelte barns og/eller børnegruppens behov. Det betyder, at der i dagligdagens tilrettelæggelse indgår vurderinger af hvilket læringsmiljø, der er det bedste afsæt for tilegnelse af en given kompetence for barnet/børnene.</p> <p>Det betyder, at der skabes meget forskellige miljøer.</p> <p>Nogle kompetencer udvikles rigtig godt gennem børnenes sociale samvær, mens andre har et bedre afsæt i strukturerede, voksenstyrede aktiviteter. Som en konsekvens af dette, søger vi ofte at tilrettelægge arbejdet, så vi kan skabe muligheder for at arbejde i meget små grupper.</p> <p>Vi har også rigtig gode erfaringer med at arbejde med hyppig og koncentreret indsats f.eks. i vores sprogarbejde og i et projekt hvor vi arbejder med sociale kompetencer gennem IT.</p> <p>Læringsmiljøerne forsøger vi at skabe, så de indeholder mest muligt flow og udfordrer børnene i nærmeste udviklingszone.</p> <p>Vi forsøger også at indrette vores lokaler og uderum, så de fremstår indbydende i forhold til de aktiviteter vi ønsker at fremme i de pågældende rum.</p> <p>Vores busser har også stor betydning for læringsmiljøet. Vi bruger busserne til at køre ud og opsøge læringsmiljøer, vi ikke umiddelbart kan finde i institutionen eller i nærmiljøet.</p> <p>Et andet fokuspunkt for os er de læringsrum der opstår i forbindelse med dagligdagens rutiner. At fastholde den faglige bevidsthed og bevidstheden om vores egen rolle i dagligdagens gøremål. Altså, at vi formår "at fastholde de pædagogiske mål i bag-hovedet og samtidig have børnene i for-hovedet"!</p>

Personalets rolle

Vi har fundet en formulering vi synes siger rigtig meget om personalets rolle. Nemlig denne:
"Den voksnes rolle er at tilpasse graden af involvering, aktivitet og anerkendelse til barnets bestræbelser."
Det handler om, at vi som voksne er bevidst om de forskellige muligheder der skabes, når vi vælger vores rolle i forhold til at skabe en ønsket udvikling.
Hvornår skal vi gå foran – ved siden af - og bag?

Gennem planlagte aktiviteter og ved at gribe børnenes egne initiativer, skal vi skabe sociale fællesskaber, hvor alle børn kan indgå og trives.
Vi er bevidste om, at vi er rollemodeller og agerer med denne bevidsthed, lige som vi udviser glæde og engagement i vores dagligdag.

Metoden bag udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan er et pædagogisk redskab til at understøtte barnets læring og den pædagogiske udvikling i institutionen. Det betyder, at beskrivelse og evaluering af læreplanen sker med fuld involvering af det pædagogiske personale. Læreplanen anvendes løbende som et pædagogisk værktøj til planlægning, refleksion og evaluering af pædagogiske processer og praksis med udvikling og læring for øje.

SMITTE-modellen

Den pædagogiske læreplan indarbejdes i den systemiske model SMITTE-modellen, der er bygget op omkring seks faktorer, som er indbyrdes afhængig af hinanden. Hvis man ændrer på en af faktorerne, påvirker det de andre faktorer.

Sammenhæng

På hvilken baggrund og ud fra hvilke forudsætninger iværksættes tiltaget?

Evaluering

Hvordan vil vi evaluere, har vi nået målene og hvad gør vi fremover?

Tegn

Hvordan kan vi se, høre og fornemme, at vi er på vej mod målet?

Mål

Hvad vil vi gerne opnå med tiltaget?

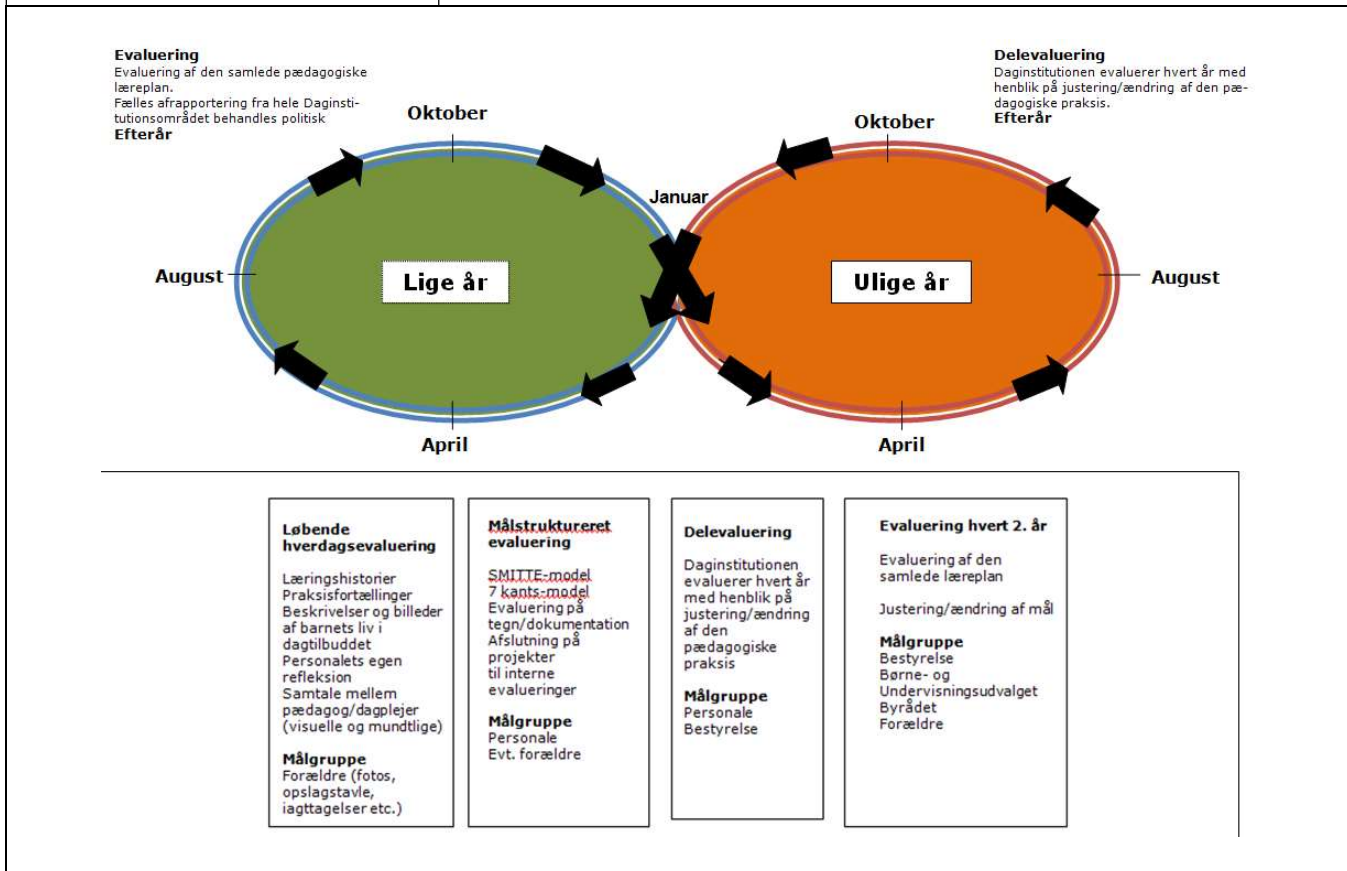
Inklusion

Hvordan bidrager tiltaget til at fremme socialt udsatte børns kapital?

Tiltag

Hvilke konkrete handlinger skal kendetegne tiltaget?

<p>De 6 læreplanstemaer</p>	<p>Med udgangspunkt i institutionens nuværende pædagogiske læreplan, samt planlægningen for de kommende 2 år, udarbejdes målbeskrivelser, tegn og tiltag for nedenstående områder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Barnets alsidige personlige udvikling • Social kompetence • Sprog • Krop og bevægelse • Naturen og naturfænomener • Kulturelle udtryksformer og værdier • Børn med særligt behov • Overgange <p>I praksis skal barnets udvikling ses i en helhed i forhold til alle 6 læreplanstemaer. Man kan dog have fokus på et enkelt tema i en periode eller ved en aktivitet i forbindelse udvikling og evaluering af den pædagogiske praksis.</p>
<p>Evaluering</p>	<p>Evaluering, i forbindelse med den pædagogiske læreplan, er en systematisk vurdering af, hvorvidt de opstillede mål er indfriet. Evaluering er både tilbageskuende og fremadrettet.</p> <p>Evaluering handler således grundlæggende om opstilling af mål, dokumentation i forhold til målopfyldelse og vurdering af arbejdet.</p>

Barnets alsidige personlige udvikling	
Tema	Børns personlige udvikling sker bedst i en omverden, der er lydhør og medlevende. Samtidig med at børn skal have mulighed for at opleve sig selv som afholdte og værdsatte individer, der er beskyttet af et fællesskab, skal de også lære at se og forstå samspillet og de konflikter, der kan opstå med andre – både børn og voksne. Det er vigtigt, at børn får mulighed for at få et stadigt mere nuanceret kendskab til både sig selv og andre. At føle sig genkendt og husket af andre, både som det barn, der startede i dagtilbuddet, og den person, det senere udviklede sig til at blive, giver børn kontinuitet og tryghed.
Læringsmål	<p><i>Med vores tiltag vil vi gerne opnå:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At barnet føler omsorg, tryghed og tillid - At styrke barnets selvværd og selvstændighed - At styrke barnets identitet
Inklusion	I vores planlægning af pædagogiske aktiviteter tager vi hensyn til det enkelte barn og til fællesskabet. Se også side 22 om børn med særlige behov.
Tiltag	<p><i>Give barnet omsorg, tryghed og tillid:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi støtter barnet i at kende og give udtryk for egne grænser. - Vi er tydelige og nærværende voksne, der møder det enkelte barn, hvor det er. <p><i>Styrke barnets selvværd og selvstændighed:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi møder barnet, så det oplever sig påskønnet, anerkendt og holdt af som den person det er. - Vi opmuntrer barnet til at turde udfordre sig selv i forskellige sammenhænge og at blive selvhjulpen. Fx ved at stå frem ved samlinger, at tage initiativer og at møde nye udfordringer på ture med bussen. <p><i>Styrke barnets identitet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi støtter barnet i at mærke og udtrykke egne følelser – både kropsligt og sprogligt – samt at håndtere disse forskellige følelser på en hensigtsmæssig og empatisk måde. Fx via Trin for Trin, samlinger, Fri for mobber, LP osv. - Vi taler med børnene om deres kulturelle baggrund – Hvem er jeg? Hvor bor jeg? Hvem er min familie? Hvad står jeg for? Og herigennem lære børnene at accepterer hinandens forskelligheder.
Tegn på læring	<p><i>Vi kan se, vi er på rette vej, når vi oplever at barnet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Får mod på nye udfordringer - Tør sige noget foran andre til fx samlinger - Kan sige til og fra på en god måde - At barnet trygt beder om hjælp - Kan udtrykke sine følelser på en hensigtsmæssig måde - Er glad for at komme i børnehave - Er selvhjulpen - Kender sin egen kulturelle baggrund og får kendskab til andres
Evalueringsprocesser	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Hvad skal evalueres?</div> <p style="text-align: center;">-</p> <ul style="list-style-type: none"> - I hvilken sammenhænge ser vi oftest børnene give udtryk for, at de oplever sig mødt med omsorg, tryghed og tillid. - Hvornår lykkes vi med at være tydelig og nærværende voksne i en travl hverdag?

Design (planlægning)

- observationer
- forældreudsagn gennem Hjernen og Hjertet
- LP-analyser
- dagligt forældresamarbejde

Gennemførelse

- løbende

Analyse/ Bearbejdning af data

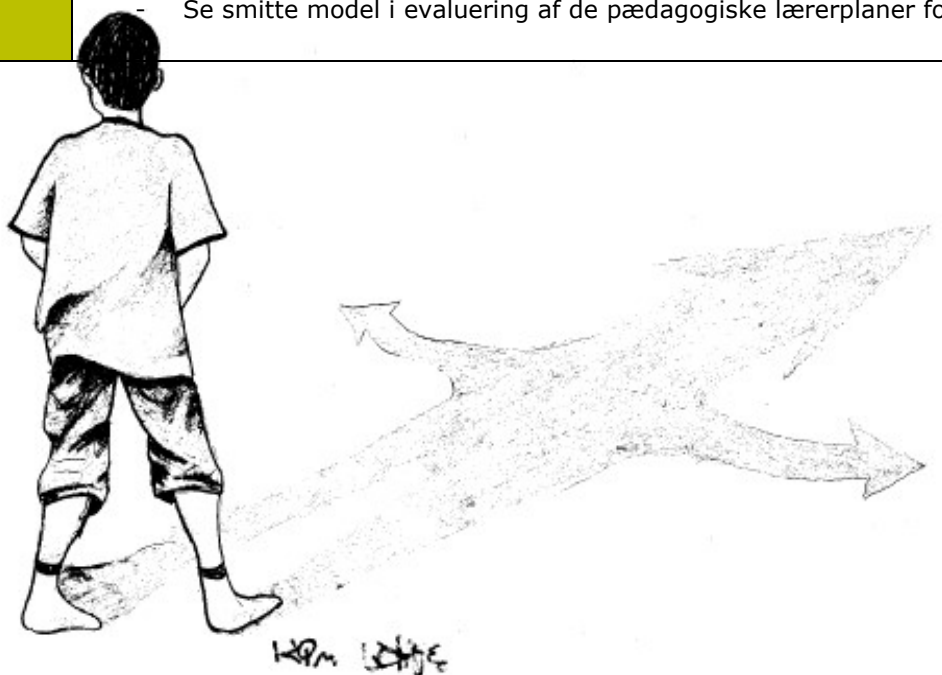
- forældredelen bearbejdes gennem kvalitetsrapporten i Hjernen og Hjertet
- observationerne inddrages i forbindelse med forældresamtaler og den løbende dialog
- faglig vurdering på stue-møder og i samarbejdet med bl.a. resursepædagog og i tværfagligt samarbejde

Formidling

- i forbindelse med individuelle forældresamtaler eller i generel form på fælles forældremøder
- i forbindelse med netværksmøder i LP-arbejdet
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016.

Implementering/anvendelse

- Løbende fokus på relationsdannelse barn/voksen bl.a. ved brug af relationscirkel
- Data benyttes i det tværfaglige samarbejde
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016.

Sociale kompetencer	
Tema	Sociale kompetencer handler om at kunne indgå positivt med andre mennesker i venskaber, grupper og kulturer i forskellige situationer. Disse kompetencer udtrykkes og tilegnes af børn i samspil med hinanden og andre voksne.
Læringsmål	<p><i>Med vores tiltag vil vi gerne opnå:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At alle børn udvikler empati. - At alle børn oplever værdien og nødvendigheden af samarbejdet. Bl.a. gennem deltagelse i leg med andre børn hvor de kan forhandle, løse konflikter og udsætte egne behov. (demokrati) - At alle børn viser gensidig ansvarlighed og omgår hinanden med respekt.
Inklusion	<ul style="list-style-type: none"> - Forskellige regler til forskellige børn. - Individuelle handleplaner - Lære at invitere andre børn med i legefællesskaber, hvor man indgår kompromiser og at være tolerant. - Barnet oplever fællesskab - Se også side 22 om børn med særlige behov. -
Tiltag	<p><i>Udvikling af empati:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi udviser empati og taler med børnene om det at trøste og spørge ind til hinanden - Vi taler med børnene om følelser og om at aflæse andre. Både i planlagte læringsprocesser og i forbindelse med dagligdagens hændelser <p><i>Værdien i samarbejde:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi lærer børnene, at vi lytter til hinanden og venter på tur. - Vi sikrer, at alle bliver hørt, anerkendt og har medbestemmelse. - Vi holder samlinger, hvor det enkelte barn kommer i centrum. <p><i>Udvikle ansvarlighed:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi skaber og fastholder normer og regler for en social omgangsform, hvor alle har medansvar for hinandens trivsel - Vi lærer børnene, at der findes skrevne og uskrevne regler i det sociale fællesskab. (etik og moral)
Tegn på læring	<p><i>Vi kan se, vi er på rette vej, når vi oplever at barnet:</i></p> <p><i>Empati:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Viser opmærksomhed for andre og trøster andre - I legene bruger sproget til at italesætte følelser - Kan sige til og fra på en hensigtsmæssig måde <p><i>Samarbejde:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Har mindst én betydningsfuld relation med et andet barn - Indgår i leg og andre daglige aktiviteter, også når det kræver behovsudsættelse. - Selv løser konflikter i leg. - Kan være i centrum på en hensigtsmæssig måde. <p><i>Ansvarlighed:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - accepterer og respekterer hinandens forskelligheder og har forståelse for, at der er forskellige behov. - kan sige fra på en hensigtsmæssig måde og selv acceptere at få et afslag. - Passer på hinanden og følger gældende regler.
Evalueringsprocessen	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Hvad skal evalueres?</div> <ul style="list-style-type: none"> - I hvilke aktiviteter/strukturer ser vi børnene udvise empati i samarbejdet? - Hvornår ser vi det lykkes for os, at tilpasse vores aktivitet, involvering og

anerkendelse i barnets sociale udvikling?

- I hvilke kontekster ser vi børnenes udvikling af øget ansvarlighed?

Design (planlægning)

- Lp-analyser
- Observationer
- Forældreudsagn gennem Hjernen og Hjertet
- PP-kortlægning

Gennemførelse

- Løbende
- Vi prioriterer hvilke aktiviteter vi tager udgangspunkt i. Derefter dokumenterer og evaluerer vi løbende mellem kolleger og sammen med forældre, hvorefter vi igen laver nye prioriteringer.

Analyse/ Bearbejdning af data

- Forældredelen bearbejdes gennem kvalitetsrapporten i Hjernen og Hjertet.
- Observationerne inddrages i forbindelse med forældresamtaler og den løbende dialog med forældre og kollegaer.

Formidling

- i forbindelse med individuelle forældresamtaler eller i generel form på fælles forældremøder
- i forbindelse med netværksmøder i LP-arbejdet
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016

Implementering/anvendelse

- data benyttes i det tværfaglige samarbejde
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016.

Sprog	
Tema	Et varieret og korrekt sprog og evnen til at bruge det, så det passer i forskellige situationer, øger børns mulighed for at blive forstået. En tidlig og god stimulering af børns ordforråd og forståelse af begreber og regler, der gælder for det talte sprog, er derfor en vigtig del af dagtilbuddet. Med sproglig udvikling menes både talesprog, skriftsprog, tegnsprog, kropssprog og billedsprog.
Læringsmål	<p><i>Med vores tiltag vil vi gerne opnå:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At børnene udvikler lyst til at eksperimentere med sproget. - At børnene støttes i at udvikle nysgerrighed, et alderssvarende sprog og interesse for tegn, symboler og den skriftsproglige verden. - At give en tidlig støtte til de børn der har behov for ekstra fokus i udvikling af det talte sprog, herunder også de tosprogede børn. -
Inklusion	<ul style="list-style-type: none"> - At der oprettes sproggrupper med de børn, som er endt i fokuseret og særlig pædagogisk indsats i Sprogvurderingen samt de børn som har udtalevanskeligheder. - At børnene med talevanskeligheder samt de tosprogede har gjort sproglige forbedringer. - Se også side 22 om børn med særlige behov. -
Tiltag	<p><i>Lysten til at eksperimentere:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi tager initiativer til aktiviteter og lege, der understøtter lusten til at eksperimentere. - Vi sikrer, at rim & remser, sang & sanglege, lege med ord, spil, computer, iPad & tablets, dialogisk læsning er en fast del af vores dagligdag - Vi bruger busserne til at køre ud og opsøge nye læringsmiljøer, hvor barnet får mulighed for at eksperimentere med sproget på nye måder og at benævne nye ord, ting og oplevelser. <p><i>Alderssvarende sprog:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi bruger sprogkufferterne, som støtter den generelle sproglige udvikling (lydlig kompetence, kommunikative kompetencer, receptiv talesprog, produktivt talesprog) både til brug i institutionen og hjemme. - Vi er bevidste og anerkendende sprogmodeller. Vi skal sætte ord og begreber på vores handlinger og de daglige aktiviteter med børnene. Og give tid til at lade børnene forklare/fortælle færdig. - Vi synliggør skriftsproget i hverdagen (hænger alfabet op, synlig skrift/ord, børnenes navne er skrevet på skuffer, krus, garderobe). Samt vi opfordrer børnene til at "legeskrive" på papir og iPad. <p><i>Tidlig støtte:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi har sproggrupper med de børn, som er endt i fokuseret og særlig pædagogisk indsats i Sprogvurderingen samt med de børn som har udtalevanskeligheder. - Vi samarbejder med talekonsulenterne. -
Tegn på læring	<p><i>Vi kan se, vi er på rette vej, når vi oplever at barnet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Eksperimenterer med sproget og skriftsproget på forskellige måder. F.eks. når de leger med ordene/rimer, de skriver bogstaver/deres navne på tegninger og genkender deres navn/bogstaver. - Selv opsøger højtlesning og andre sproglige/kommunikative aktiviteter - Sætter ord på følelser, behov, hvad de vil - eller ikke vil, på en hensigtsmæssig måde. - Udvikler alderssvarende sprog, sprogforståelse og ordforråd.

Evalueringsproces

Hvad skal evalueres?

- hvornår lykkes vi, med at fastholde fokus på den sproglige udvikling i dagligdagens aktiviteter og rutiner?
- Imødekommer, vægtningen og resursefordelingen, mellem det generelle sprogarbejde og sproggrupperne alle børn?

Design (planlægning)

- sprogvurderingen fra Rambøll
- Trass og andet udviklingsbeskrivende materiale
- dagligdags observationer/iagttagelser
- dags/uge informationer og materialer fra sproggrupperne

Gennemførelse

- løbende
- Ved udarbejdelse af sprogvurderinger i forbindelse med f.eks. samtaler, særlige indsatser, overleveringer mm

Analyse/ Bearbejdning af data

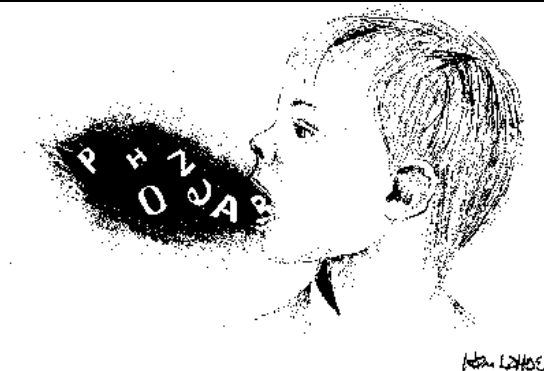
- forældredelen bearbejdes ved hjernen og hjertet
- observationer mm inddrages i forbindelse med det generelle forældresamarbejde og samarbejde med kolleger

Formidling

- Arbejdet i sproggrupperne synliggøres gennem den løbende forældreinformation
- Arbejdet synliggøres gennem opslag/informationer/beskrivelser
- Beskrivelser i månedsplaner/mininstitution om fokus.

Implementering/anvendelse

- Ved den løbende justering af praksis
- data indgår, i evt. udarbejdelse af individuelle udviklingsplaner
- data benyttes i det tværfaglige samarbejde
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016

Krop og bevægelse	
Tema	Børn udvikler i barndommen grundlæggende motoriske evner, der styrker deres forudsætninger for at udvikle sig. Dagtilbuddet skal bidrage til at styrke børns udvikling af motoriske færdigheder, udholdenhed og bevægelighed. En aktiv brug af naturen og dagtilbuddets nærmiljø giver muligheder for fysisk udfoldelse og udfordring. Ved aktivt at udforske kroppens muligheder og begrænsninger udvikles børnenes færdigheder og vaner. De får erfaringer i, hvad det betyder at koble f.eks. det talte sprog og kropssproget, og de udvikler herigennem også respekt for, at andre kan have et andet udtryk og andre reaktioner.
Læringsmål	<p><i>Med vores tiltag vil vi gerne opnå:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At styrke barnets kropsbevidsthed - At fremme barnets bevægelsesglæde - At styrke barnets motoriske udvikling
Inklusion	<ul style="list-style-type: none"> - Se side 22 om børn med særlige behov.
Tiltag	<p><i>Styrke barnets kropsbevidsthed:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi planlægger aktiviteter, der tager afsæt i det sansemotoriske – fx massage, at eksperimentere med koldt, varmt, vådt, tørt osv., at tegne sig selv etc. - Vi opfordrer barnet til personlig hygiejne – fx at pudse næse, hyppig håndvask osv. - Gennem forskellige aktiviteter sætter vi fokus på at lære barnet at benævne de forskellige kropsdele. - <p><i>Fremme barnets bevægelsesglæde:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi skaber et læringsrum, hvor barnet har mulighed for at klatre, løbe, gynge, rutsje og tumle både ude og inde. - Vi bruger vores busser til at komme ud i naturen, hvor vi har mulighed for at udfordre barnet ved fx at bevæge os på ujævnt terræn. - Vi styrker børnenes rytmeopfattelse gennem sang/musik <p><i>Styrke barnets motoriske udvikling:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi udfører motoriktests ved behov og gennem målrettet leg styrker det, det enkelte barns motorik. - Vi målretter vores busture efter destinationer, hvor der findes motoriske udfordringer såsom skrænter, bakker, ujævnt terræn osv.
Tegn på læring	<p><i>Vi kan se, vi er på rette vej, når vi oplever at barnet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kan benævne kropsdele - Udviser glæde ved fysisk aktivitet og gør det på eget initiativ - Mestrer nye motoriske kompetencer - Kan mærke når det føler kulde, varme osv.
Evalueringsproces	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Hvad skal evalueres?</div> <ul style="list-style-type: none"> - I hvilke kontekst oplever vi tydeligt børnene give udtryk for glæde ved bevægelse? - Hvordan sikrer vi, at vores motoriske aktiviteter tilgodeser og fremmer deltagelse for alle børn?

Design (planlægning)

- Observationer
- Forældreudsagn gennem Hjernen og Hjertet
- Lp-analyser
- Motoriske test for børn med behov

Gennemførelse

- Løbende
- Vi prioriterer hvilke aktiviteter vi tager udgangspunkt i. Derefter dokumenterer og evaluerer vi løbende mellem kolleger og sammen med forældre, hvorefter vi igen laver nye prioriteringer.

Analyse/ Bearbejdning af data

- Forældredelen bearbejdes gennem kvalitetsrapporten i Hjernen og Hjertet.
- Observationerne inddrages i forbindelse med forældresamtaler og den løbende dialog med forældre og kollegaer

Formidling

- i forbindelse med individuelle forældresamtaler eller i generel form på fælles forældremøder
- i forbindelse med netværksmøder i LP-arbejdet
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016

Implementering/anvendelse

- Ved den løbende justering af praksis
- data indgår, i evt. udarbejdelse af individuelle udviklingsplaner
- data benyttes i det tværfaglige samarbejde
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016

Naturen og naturfænomener	
Tema	<p>Naturoplevelser i barndommen bidrager både til den følelsesmæssige, den mentale og den fysiske udvikling.</p> <p>Naturen giver rum for oplevelser og aktiviteter på alle årstider og i alt slags vejr. Temaet skal bidrage til at gøre børn bekendt med og give dem forståelse for planter, dyr, årstider og vejr. Børn kan få vigtige erfaringer, eksperimenter og hente viden om naturfænomener og sammenhænge.</p> <p>Inddragelse af naturen kan danne grundlaget for en varig interesse, respekt og ansvarlighed for natur og miljø.</p>
Læringsmål	<p>Med vores tiltag vil vi gerne opnå:</p> <ul style="list-style-type: none"> - At børnene oplever glæde ved at færdes i naturen. - At børnene får kendskab til - og respekt for - miljø, planter og dyr. - At børnene bliver nysgerrige over for naturen og dens fænomener.
Inklusion	<ul style="list-style-type: none"> - Se side 22 om børn med særlige behov.
Tiltag	<p><i>Glæde ved naturen:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi tager ud i naturen på busture/gå ture/cykelture, hvor vi giver børnene oplevelser, som styrker deres sanser. <p><i>Kendskab og respekt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gennem leg og aktiviteter giver vi børnene kendskab til natur og herunder til de 4 elementer; vand, jord, ild, luft. - Vi benytter fagbøger/ i-pad mm. i bearbejdelse af oplevelser og iagttagelser - Vi viser selv respekt og glæde for naturen <p><i>Nysgerrighed:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At børnene får tid og rum til at undersøge, udforske og fordybe/koncentrere sig i naturen og til at bruge deres fantasi/kreativitet og derved drage egne erfaringer. - Vi støtter børnene i at være undersøgende, stille spørgsmål og være nysgerrige. - At vi, når vi færdes i naturen, lærer om årets gang, miljø, planter og dyr. - At vi voksne er vigtige rollemodeller overfor børnene, at vi sætter ord på alt hvad vi oplever/ser i naturen og viser glæde ved at færdes i naturen. -
Tegn på læring	<p><i>Vi kan se, vi er på rette vej, når vi oplever at barnet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At børnene udviser glæde for naturen og er undrende, udviser begejstring, har lyst til at komme ud i naturen, udviser forventningsglæde/ gensynsglæde. - At børnene benytter naturen som legeplads; klatrer i træer, triller ned af bakker, leger med sand, jord og mudder i naturen. - At børnene udtrykker begejstring ved at se dyrespor og bosteder for dyr. - At børnene flytter ting i naturen og iagttager dyr og deres adfærd, samt spørger til dyrenes bolig og til hvad de spiser. - At børnene kigger i bøger om dyr og planter og snakker om hvad de ser. De sætter navne eller begreber på nogle dyr, planter og naturfænomener. - At børnene fordyber/ koncentrerer sig i naturen og bruger deres fantasi/kreativitet i legen til at f.eks. at bygge huler og leger med naturmaterialer. - At børnene viser respekt for planter og dyr samt rydder op og samler affald i naturen. - At børnene spørger og er undrende i forhold til ild, vand, luft og jord.

Evalueringsproces

Hvad skal evalueres?

- hvornår ser vi, at vores aktiviteter i naturen skaber glæde for alle børn?
- hvordan ser vi arbejdet i - og med natur i relation til den inkluderende pædagogik?
- i hvilken sammenhæng, ser vi børnene give udtryk for forståelse og respekt for naturen?

Design (planlægning)

- observationer
- forældreudsagn gennem Hjernen og Hjertet
- Lp-analyser
- udviklingsplaner

Gennemførelse

- Løbende
- Vi prioriterer hvilke aktiviteter vi tager udgangspunkt i. Derefter dokumenterer og evaluerer vi løbende mellem kolleger og sammen med forældre, hvorefter vi igen laver nye prioriteringer.

Analyse/ Bearbejdning af data

- Forældredelen bearbejdes gennem kvalitetsrapporten i Hjernen og Hjertet.
- Observationerne inddrages i forbindelse med forældresamtaler og den løbende dialog med forældre og kollegaer
- Ved opfølgning af udviklingsplaner

Formidling

- i forbindelse med individuelle forældresamtaler eller i generel form på fælles forældremøder
- i forbindelse med netværksmøder i LP-arbejdet
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 - 2016

Implementering/anvendelse

- I den løbende tilrettelæggelse af aktiviteter og tiltag.
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 - 2016

De tegnede illustrationer i denne læreplan, er lavet af Kim Løhde, der pt. er studerende hos os, i forbindelse med pædagoguddannelsen.

Kulturelle udtryksformer og værdier	
Tema	Dagtilbuddet skal give børn mulighed for at opleve kunst og kultur og for selv at udtrykke sig æstetisk. Kultur er udtryk for menneskers forståelse af og tilgang til verden. Det er gennem mødet med andre og det anderledes, at man definerer sit eget kulturelle ståsted og genkender egne kulturelle rødder. Mødet med andre udtryksformer giver børn kendskab til, at menneskers sprog, vaner og levevilkår kan være forskellige. Temaet omhandler udtryksformer som børnelitteratur, film, faglitteratur, musik, billeder med mere. Men også deltagelse i kunstneriske arrangementer, udflugter til kulturelle tilbud i lokalsamfundet og andet kan bidrage til børns kulturelle kendskab.
Læringsmål	<p><i>Med vores tiltag vil vi gerne opnå:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At børnene møder og arbejder med forskellige udtryksformer. - At børnene får kendskab til - og viden om - årets traditioner og højtider. - At børnene får kendskab til og respekt for kulturelle forskelligheder
Inklusion	<ul style="list-style-type: none"> - Se side 22 om børn med særlige behov.
Tiltag	<p><i>Forskellige udtryksformer</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi giver børnene mulighed for at arbejde med forskellige materialer og farver som f.eks. modellervoks, trylledej, maling, papmache og iPad. - Vi benytter teater og dukketeater i det pædagogiske arbejde - Vi kører/går til forskellige udstillinger som - Silkeborg bad, Elia, De symmetriske haver, Skovsnogen i Skarrild, Planetstien, Vestskoven i Bording m.m. - Vi deltager i forskellige kulturelle arrangementer som: "Små synger sammen", Landsskuet i Herning, Karneval i Ikast m. m. - Vi synger forskellige børnesange og leger med rim og remser. <p><i>Traditioner og højtider</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi arbejder med traditioner og højtider. F.eks. Julekrybbespil i Bording kirke og temaugle om høst, som slutter af med høstfest og middag. - Børnenes fødselsdag fejres og flaget hejses. Bussen giver børnene god mulighed for at invitere børnegruppen hjem til fødselsdag <p><i>Kendskab og respekt</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - I mødet med andre kulturer taler vi med børnene om forskelligheder, f.eks. kan kulturelle forskelligheder medføre anderledes madpakker. - vi laver tematiske forløb om andre kulturer -
Tegn på læring	<p><i>Vi kan se, vi er på rette vej, når vi oplever at barnet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Glæder sig til og taler om vores arrangementer. - Udtrykker sin viden, f.eks. at vi slår katten af tønden til fastelavn. - Viser respekt for hinandens hjem og hjemmets kultur. - Selv vælger at gå i gang med at tegne og at de eksperimenterer med de materialer der er til rådighed - Selv synger og rimer. -
Evalueringsproces	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Hvad skal evalueres?</div> <ul style="list-style-type: none"> - I hvilke sammenhænge ser vi børnene benytte forskellige kulturelle udtryksformer i dagligdagen? - I hvilke sammenhænge benytter vi forskellige kulturelle udtryksformer i forbindelse med arbejdet omkring læreplanens øvrige temaer? - Hvordan har vi fremmet børnenes forståelse for andre kulturer?

Design (planlægning)

- Observationer
- Forældreudsagn gennem Hjernen og Hjertet
- Lp-analyser
- I udviklingsplaner

Gennemførelse

- Løbende
- Vi prioriterer hvilke aktiviteter vi tager udgangspunkt i. Derefter dokumenterer og evaluerer vi løbende mellem kolleger og sammen med forældre, hvorefter vi igen laver nye prioriteringer.

Analyse/ Bearbejdning af data

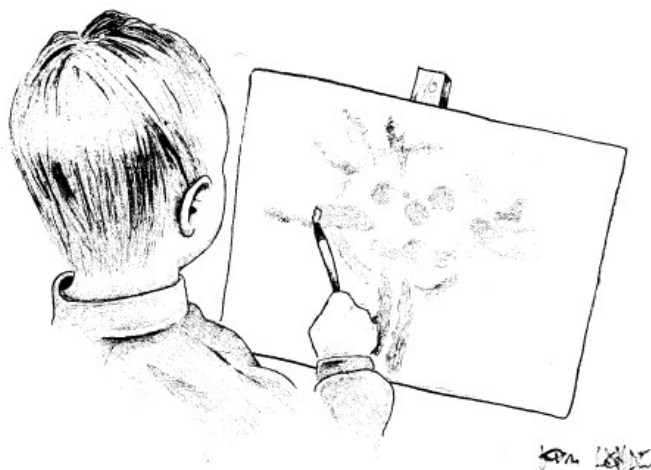
- Forældredelen bearbejdes gennem kvalitetsrapporten i Hjernen og Hjertet.
- Observationerne inddrages i forbindelse med forældresamtaler og den løbende dialog med forældre og kollegaer
- Ved den løbende planlægning af aktiviteter og tiltag

Formidling

- i forbindelse med individuelle forældresamtaler eller i generel form på fælles forældremøder
- gennem "udstillinger/forestillinger"
- i forbindelse med netværksmøder i LP-arbejdet
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016

Implementering/anvendelse

- Ved den løbende planlægning af aktiviteter og tiltag
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016

Børn med særlige behov	
Tema	<p>Børn har forskellige forudsætninger og derfor er der også metoder og aktiviteter, der er mere hensigtsmæssige end andre, når det handler om børn med særlige behov.</p> <p>Børn med særlige behov defineres som alle de børn, der har behov for en særlig tilrettelagt pædagogisk indsats for at udvikle deres kompetencer. Børn med særlige behov bør som udgangspunkt ikke udskilles fra resten af gruppen. Det pædagogiske personale skal sætte fokus på, hvilke metoder, aktiviteter med videre, der er velegnede til at inkludere børn med særlige behov i gruppen.</p>
Læringsmål for det pædagogiske læringsmiljø	<p><i>Vores mål er:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi skaber en ramme og en struktur der, sammen med personalets faglighed, giver mulighed for at støtte børn med særlige behov og sikre en optimal grad af inklusion - At vi får skabt læringsrum, der kan imødekomme alle, så alle sikres udvikling - At alle børn sikres muligheden for deltagelse med udbytte -
Tiltag	<p><i>For at nå vores mål, betyder det bl.a. at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Der udarbejdes LP-analyse forud for K-møder hvor det er relevant og tidsmæssigt muligt - Resursepædagogen inddrages i arbejdet, som beskrevet under afsnittet: "Hvem er vi" - Der er fast og synlig dagligdagsstruktur for alle børn - Der udarbejdes udviklingsplaner for børn med særligt behov i samarbejde med forældre og eventuelle andre faggrupper. - Det enkelte barns deltagelse kan vægte højere end aktivitetens indhold/udkomme - Personaleresurserne prioriteres periodisk til fordel for børn med særlige behov - Fællesskabet prioriteres til fordel for individuel læring - Vi ofte bruger busserne til at køre ud med en mindre gruppe børn, både for at tilgodese de børn, der er af sted og de børn, der herved får mere luft omkring sig hjemme i institutionen - I vores tilrettelæggelse tager vi hensyn til både det enkelte barn og til fællesskabet -
Tegn på læring	<p><i>Vi er på rette vej når:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Det pædagogiske personale oplever, at de har kompetencerne til at løse den pågældende opgave - Samarbejdet med øvrige faggrupper foregår tilfredsstillende - Både vi og forældrene oplever en tilfredsstillende udvikling for det enkelte barn - Forældregruppen udtrykker forståelse for og accept af vores prioriteringer og selv byder ind med deres muligheder - Individets evne til at indgå i fællesskabet øges- og fællesskabet øger sin tilgængelighed -
Evalueringsproces	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">Hvad skal evalueres?</div>

- i hvilke sammenhænge, rammer og strukturer, oplever det pædagogiske personale, at handlekompetencen og kendskabet til børn med særlige behov, øges?
- hvornår lykkedes vi med at skabe aktiviteter og lege, der tilgodeser alle børns mulighed for at deltage ?
- hvornår skaber, de individuelle udviklingsplaner mulighed for optimal integration?

Design (planlægning)

- gennem observationer, herunder videooptagelser
- LP analyser
- børneinterview
- APV og trivselsundersøgelse
- PP- kortlægning

Gennemførelse

- løbende
- ved vejledningsmøder
- ved udarbejdelse af udviklingsplaner
- ved tværfaglige møder
- ved fastlagt turnus

Analyse/ Bearbejdning af data

- ved vejledningsmøder og udviklingsplaner som løbende evalueres og justeres
- ved forældresamtaler
- MED-Udvalg

Formidling

- personalemøder
- ved forældremøder og personalemøder beskrives børnenes udvikling, vores tiltag og erfaringer om hvad der fremmer børns deltagelse.

Implementering/an- vendelse

- ledelsen har fokus på den enkeltes eventuelle behov for yderligere handlekompetence i forbindelse med bl.a. udviklingssamtaler
- udarbejdelsen af LP-model / udviklingsplan for børn med særlige behov fastholdes som fast procedure
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016

Overgange	
Tema	Børn og unges liv skal ses som en helhed. Derfor er det vigtigt at sikre et forpligtende samarbejde med forældrene og desuden et forpligtende tværfagligt samarbejde mellem de forskellige faggrupper og aktører, som har med barnet/den unge at gøre.
Læringsmål for det pædagogiske læringsmiljø	<p><i>Vores mål er:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At vi gennem en indbydende og tillidsfuld dialog, skaber fundamentet for et konstruktivt forældresamarbejde - At vi i samarbejde med forældre og eventuelle fagpersoner skaber den indsats, der giver det enkelte barn de bedst mulige vilkår. - At vi formår at fastholde den kvalitet vi, gennem de seneste år, har fået opbygget i overgangen til skole. - At skabe faste procedurer for overlevering fra dagpleje til børnehave. - At børnene gennem deltagelse i vores fællesskaber, får en oplevelse af "at det at være 4 år og gå i en af vores børnehaver er herligt", samtidig med, at vi udvikler og ruste dem til deres fortsatte færd gennem livet. -
Tiltag	<p><i>For at nå vores mål, betyder det bl.a. at:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - At der er fast procedure for velkomst, besøg osv. i forbindelse med børnehavestart. - Vi tilbyder alle forældre 3 samtaler gennem barnets tid i børnehaven. Og at vi her ud over, afholder de samtaler forældrene eller vi, måtte have behov for. - At vi fortsætter vores model for overgang til skole og SFO. - At Hjernen og Hjertet indgår i overleveringerne og i samtalerne med forældre. -
Tegn på læring	<p><i>Vi er på rette vej når:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Forældre udtrykker tilfredshed med den løbende dialog og/eller i forbindelse med udbytte af f.eks k-møder - Børn, forældre og skolens personale oplever overgangen fra børnehaven naturlig og uproblematisk - Vi i det tværfaglige samarbejde, og i forældresamarbejdet kan se, at vi skaber fælles indsats til gavn for barnet -
Evalueringsprocesser	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-bottom: 10px;">Hvad skal evalueres?</div> <ul style="list-style-type: none"> - Hvornår lykkedes vi med at skabe den tillidsfulde dialog i det daglige forældresamarbejdet? - Hvornår lykkedes vi med at skabe den tillidsfulde dialog i forældresamarbejdet når der er andre deltagere? (f.eks. K-møder, overleveringsmøder,) - Om vores model for overgangen til skolen (Akrobater, samtaler overleveringsmøder mm) skal justeres/ændres - Om, den kommende procedurer for overlevering fra dagpleje er velfungerende

Design (planlægning)

- Forældre udsagn, både i den løbende dialog og i forlængelse af K-møder og andre møder.
- Div møde referater

Gennemførelse

- Skabelsen af den tillidsfulde dialog vurderes løbende og en del møder (K-møder og andre "særlige" forældremøder) evalueres ved afslutning af det enkelte møde
- Dagsordenssættes på tværfaglige møder med dagpleje og skole (TVÆRS-regi)

Analyse/ Bearbejdning af data

- Data indsamles gennem div. referater fra møder, samt gennem forældrevurderingerne i Hjernen og Hjertet.

Formidling

- Intern formidling ved møder i personale og bestyrelse
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016.

Implementering/anvendelse

- Data anvendes ved den løbende planlægning
- Se smitte model i evaluering af de pædagogiske lærerplaner for 2014 – 2016.